

ОЛЕКСІЙ БЕКЕТОВ: ВНЕСОК В АРХІТЕКТУРУ ХАРКОВА

Терещенко З. А.

Науковий керівник – к. іст. н., доц. Бадєєва Л. І.

Харківський національний університет радіоелектроніки

(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. українознавства, тел. (099)701-81-23)

E-mail: zakhar.tereshchenko@nure.ua

Автор розкриває біографію О. М. Бекетова, його найвідоміші споруди в місті Харкові. Олексій Бекетов – видатний український архітектор, який значно вплинув на розвиток архітектури Харкова в середині ХХ століття. Його роботи характеризуються естетичною довершеністю, функціональністю та інноваційними підходами до проектування.

Ключові слова: Олексій Бекетов, архітектура Харкова, український архітектор, містобудування, історія архітектури, модерн, архітектурна спадщина.

Олексій Бекетов – один з найзначніших українських архітекторів, чий внесок в архітектуру Харкова залишається важливим і впливовим до сьогодні. Біографію та архітектурні споруди Олексія Миколайовича досліджували І. Ігнаткін, В. Ясієвич та ін. Автор ставить за мету проаналізувати значення творчості архітектора для рідного міста Харкова.

Геніальний архітектор, талановитий будівельник, чудовий педагог і художник, нащадок давнього дворянського роду народився 3 березня 1862 р. у Харкові, в сім'ї видатного російського вченого, фізико-хіміка Миколи Миколайовича Бекетова та його дружини Олени Карлівни Бекетової. Дитячі роки О. М. Бекетова пройшли у Харкові, де він закінчив Перше реальне училище, одночасно навчаючись у приватній художній школі М. Д. Іванової-Раєвської.

Маючи визначні здібності, Олексій без особливих зусиль вступив на престижний архітектурний факультет у Санкт-Петербурзі. Закінчивши навчання із найвищими результатами, він був удостоєний золотої медалі за свій дипломний проект.

Одним із перших реалізованих проектів Бекетова стало будівництво Громадської бібліотеки у 1889–1901 роках (нині бібліотека ім. Короленка). Серед переваг будівлі відзначали комфортні вільні зали, органічна взаємодія книгосховища з іншими приміщеннями бібліотеки, література до яких надходила завдяки роботі спеціального підйомного пристрою.

Після цього Бекетов створює нові талановиті проекти. У 1911–1919 роках за проектами Олексія Бекетова було зведено будівлі Харківського медичного товариства, в якому зараз розташовано Харківський інститут мікробіології та імунології ім. І. І. Мечникова. Архітектура інституту вдало поєднує

західноєвропейський модерн та конструктивізм. Його фасад щедро прикрашений розкішними барельєфами та виразним геометричним орнаментом. Особливий шик будівлі надають високі декоративні вази, які дбайливо підтримують своїми фігурами міфічні грифони.

Олексій Бекетов також прославився своїми проектами банківських будівель, які були невід'ємною частиною Харкова, що зростав. Для того, щоб ретельніше вивчити досвід будівництва банків, архітектор вирушив до Європи. Він побував у Франції, Німеччині, Італії, Австро-Угорщині та, надихнувшись гідними зразками високого мистецтва, повернувся додому. Так, за проектами Бекетова були зведені будівлі таких харківських банків – Комерційний банк (1896), Земельний (1897), Торговий (1899), Волзько-Камський (1908).

Будівля Земельного Банку, виконана у стилі неоренесансу, у наш час перетворилася на Автотранспортний технікум. Спроектовані в стилі західноєвропейського модерну, два інші банки, органічно доповнюючи один одного, чудово вписані в архітектурний ансамбль площі. Так, Торговий Банк перетворився на Будинок науки і техніки, а Волзько-Камський – на ляльковий театр ім. В. Афанасьєва.

Перший особняк, в якому жив Олексій Миколайович, був зведений у 1897 році на вулиці, що нині зветься Жон Мироносиць (сучасний Дім Вчених). Виконаний в еkleктичному стилі, він об'єднав у собі і неогрецькі форми, дух англійської готики та давньоруські традиції. Фасад будинку відрізняється витонченістю та багатством завдяки багатофігурним барельєфним вставкам. Колони, що обрамляють вікна другого поверху, додають будівлі виразності, граціозності, елегантно́ї строгості.

Отже, Олексій Бекетов є яскравим представником української архітектури, чий внесок у формування архітектурного обличчя Харкова важко переоцінити. Його проекти, що поєднують інноваційні рішення з естетичними принципами, стали основою для розвитку міста в період індустріалізації та урбанізації. Бекетов не лише створив ряд значущих архітектурних об'єктів, але й вплинув на містобудівельні концепції, які враховували потреби суспільства та навколишнього середовища.

Список використаних джерел

1. Олексій Миколайович Бекетов (1863–1941) / *І.О. Ігнаткін*. – К.: вид-во Академії архітектурі УРСР, 1949. – 44 с.
2. Ісаєвич В. Є. Бекетов Олексій Миколайович – український архітектор і педагог / В. Є. Ясієвич // *Мистецтво України: енциклопедія*. – К., 1995.– С. 174.